

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*

Investigation of the relationship between nursing department students' professional personality types and attitudes towards profession

Sultan Çeçen¹, Diğdem Lafçı², Ebru Yıldız²

* Bu çalışma 26-28 Nisan 2019 Kayseri Uluslararası Erciyes Bilimsel Araştırmalar Kongresi sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Giriş ve Amaç: Çalışma yaşamındaki başarının artması ve yaşam kalitesinin yükselmesinde kişilik ile uyumlu meslek seçimi hayati bir öneme sahiptir. Bu nedenle araştırma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin kişilik tipleri ile uyumlu meslek seçimlerinin farklılık arz etmediğini, hemşire adaylarının mesleki kişilik tipleri ile mesleğe yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırma, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerin tümünü (250 öğrenci) kapsadı, ancak örnekleme ulaşılabilen ve anketi yanıtlamayı kabul eden 191 öğrenci ile tamamlandı. Araştırmada, öğrencilerin demografik verilerini içeren "Öğrenci Tanıtım Formu", "Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri" ve "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" olmak üzere üç ayrı veri toplama formu kullanıldı. **Bulgular:** Çalışmaya katılan öğrencilerin %60.2'si kadın, %30.4'ü 3.sınıf, yaş ortalaması 20.94 ± 1.85 'tir. Sosyal kişilik tipi ve mesleği tercih etme durumu ile yaş arasında negatif yönde ilişki varken, girişimci kişilik tipi ile yaş arasında pozitif yönde ilişki bulundu ($p < 0.05$). Sosyal, sanatçı, geleneksel kişilik tipi puan ortalamaları kadınlarda, gerçekçi girişimci kişilik tipi puan ortalamaları ise erkek öğrencilerde daha yüksek çıkmıştır ($p < 0.05$). Hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum puan ortalamaları kadınlarda ve 2. sınıf öğrencilerde daha yüksektir ($p < 0.05$). **Sonuç:** Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları 2. sınıf kadın öğrencilerinde daha yüksek bulunmuş olup, geleneksel ve çağdaş rollere sahip, bilim ve sanat içinde barındıran hemşirelik mesleğinin araştırmacı, sosyal, sanatçı ve geleneksel kişilik tipine sahip öğrenciler tarafından tercih edildiği sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

Aim: Choosing a profession in harmony with personality is vital for increasing the success in business life and increasing the quality of life. For this reason, the research was conducted to determine whether nursing department students' occupational choices matched with personality types and whether nursing candidates' professional personality types and attitudes towards the profession. **Method:** The descriptive and cross-sectional study included all students (250 students) studying in the nursing department of a public university in the 2017-2018 academic year, but the sample was completed with 191 students who agreed to answer the questionnaire. In the study, three different data collection forms were used which "Student Identification Form", "Occupational Personality Types Inventory" and "Attitude Scale for Nursing Profession". **Results:** 60.2% of the students participated in the study were female, 30.4% were third grade and the average age was 20.94 ± 1.85 . While there is a negative relationship between social personality type and occupation preference and age, there was a positive correlation between entrepreneurial personality type and age ($p < 0.05$). Social, artist and traditional personality type scores were higher in women and realistic and entrepreneurial personality type scores were higher in male students ($p < 0.05$). The characteristics of nursing profession, preference of nursing profession and attitude towards general condition of nursing profession are higher in women and 2nd grade students ($p < 0.05$). **Conclusion:** The attitude scale score for the nursing profession was found to be higher in the second year female students and it was concluded that the nursing profession which has traditional and contemporary roles and housed in science and art was preferred by the researchers, social, artists and students with traditional personality type.

Yazar Bilgileri/ Author Information:

¹Batman Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü
Batman
²Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
Mersin

Anahtar Kelimeler:

Hemşirelik, Mesleki Kişilik Tipi, Mesleki Tutum

Key Words:

Nursing, Professional Personality Type, Occupational Attitude

Yazışma Adresi/Address for correspondence:

ebru.yildiz@mersin.edu.tr

Gönderme Tarihi/Received Date:

08.12.2019

Kabul Tarihi/Accepted Date:

06.07.2020

Yayımlanma Tarihi/Published Online:

28.09.2020

GİRİŞ VE AMAÇ

Kişilik, insanın doğuştan getirdiği bir takım biyolojik ve psikolojik özellikleri ile ilgi, yetenek ve becerilerinin birbiriyle bütünleşmesi sonucu ortaya çıkan yapının bireyin tutum ve davranışlarına yansımaları (1) şeklinde tanımlanırken meslek, bireyin iş hayatına yönelik tutum ve değerlendirmelerini, kariyer konusundaki planlarını ve kurum içerisindeki kariyer beklentilerinin örgüt tarafından karşılanıp karşılanmamasını, kendi istek ve ihtiyaçları ile örgütün gereksinimleri arasındaki uyumun sağlanmasını içerisine alan geniş boyutlu bir konu olarak tanımlanmaktadır (2). Tanımların ışığında, bireyin

yaşam kalitesini ve çalışma yaşamındaki başarısını artırmada kişiliği ile uyumlu mesleği seçmesinin hayati bir öneme sahip olduğu ifade edilebilir. Aksi takdirde birey yapacağı yanlış bir seçimden dolayı çalışma ve sosyal hayatında mutsuz, isteksiz ve başarısız olacaktır (3, 4).

Kişilikle uyumlu meslek seçiminin önemi özellikle John Holland'ın mesleki tercih modeli ile dikkat çekmiştir. Holland'ın gerçekçi tip, araştırmacı tip, sosyal tip, geleneksel tip, girişimci tip ve artistik (sanatçı) tip olmak üzere altı temel kişilik tipinin ve mesleki eğilimini belirlediği model, tarihte en çok araştırılan ve yaygın olarak kullanılan kariyer

kuramlarından biri olmuştur (5). Anket soruları vasıtasıyla kişilik profillerinin çıkarıldığı modele göre, bireyin yaptığı meslek ile kişiliği arasında uyum varsa tatmin düzeyi yüksek, iş bırakma eğilimi düşük olmaktadır (6).

Ülkemizde, üniversite düzeyinde meslek eğitimi alabilmek için öğrencilerin öncelikle belirli bir puan seviyesine ulaşmalarını ve tercih sıralaması yapmalarını gerektiren bir sistem bulunmaktadır. Bu mevcut sistem içerisinde, öğrencilerin ileride başarılı olabilmeleri için yukarıda da belirttiğimiz gibi en iyi uygulayabilecekleri ve en üst düzeyde doyum sağlayabileceklerine inandıkları bir mesleğe isteyerek ve bilinçli olarak yönelmeleri önemlidir (7,8). Meslek seçiminde her öğrencinin kendi yeteneği ve ilgisine göre tercihte bulunması beklenen ideal bir durumdur (7). Ancak meslek seçimleri günümüzde genellikle rastlantısal olarak yapılmaktadır. Bireysel özellikler ve mesleğin niteliklerinin yanı sıra ekonomik durum, politika, çevresel koşullar, şans, normlar, toplumsal değer ve tutumlar meslek seçiminde etkili olmaktadır (9).

Bireyler, düşünsel ve duygusal açılardan geliştirdiği çeşitli psikolojik eylemlerini davranışlarına yansıtarak zamanla meslekleriyle ilgili bir tutum geliştirirler (10). Bireylerin tercih ettikleri mesleğe yönelik tutumu, bu tercihin sonucuna atfettiği değer ve inançlarına bağlı değişmektedir (11). Tutumun derecesi bireysel farklılık gösterebilmektedir. Sosyal yapı içinde bireyleri ve meslekleri etkileyen tutumlar, mesleğin seçilmesi, eğitimi ve yerine getirilmesinde önemli (12) olup mesleki başarının en önemli belirleyicisidir (13, 14). Meslek başlangıcındaki olumlu tutum, meslekle ilgili unsurları olumlu etkilemektedir (15).

Sonuç olarak bireylerin yaşamlarında mutlu ve başarılı olabilmeleri için kişilikleriyle uyumlu ve olumlu tutumlar geliştirdikleri meslekleri seçmeleri gerekmektedir. Sunulan bu çalışmada, Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendi.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırmanın evrenini, araştırmanın yürütüldüğü devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 250 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örneklemi ise, araştırmanın yapılacağı 19.02 - 05.03 2018 tarihlerinde derse devam eden, araştırmaya katılmayı kabul eden ve %20 kayıp göz önünde tutularak dışlanma kriterlerine uyan 191 öğrenci oluşturdu.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğrencilerin demografik verilerini içeren Öğrenci Tanıtım Formu, Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği olmak üzere üç ayrı veri toplama formu kullanıldı.

Öğrenci Tanıtım Formu

Öğrenci tanıtım formunda öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini içeren (yaş, cinsiyet, sınıf) toplam 3 soru yer almaktadır.

Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri (MKTE)

Holland (1996) tarafından geliştirilen 90 maddelik mesleki kişilik tipleri envanterinin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Atli ve Keldal (2017) tarafından yapılmıştır ve madde sayısı 30'a indirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda ulaşılan MKTE nihai formu 30 madde ve 6 alt boyuttan (Gerçekçi, Girişimci, Araştırmacı, Sosyal, Sanatçı, Geleneksel) oluşmaktadır (16, 17). Envanter "1=Hiç Katılmıyorum, 9=Tamamen Katılıyorum" şeklinde sıralanan dokuzlu likert derecelendirme biçiminde maddelerden oluşmaktadır. Envanterde toplam puan alınmamaktadır. Envanterde her bir alt boyutta beş madde bulunmakta ve her bir boyutta alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan ise 45'tir. Envanterin alt boyutlarından birinde alınacak yüksek puan bireyin o mesleki kişilik tipinde bulunma olasılığının yüksek olduğunu belirtmektedir. Envanterin uygulama süresi yaklaşık olarak 15 dakikadır, güvenilirliği için Cronbach's Alfa, Spearman-Brown ve Guttman güvenilirlik katsayıları hesaplanmış ve yapılan analizler sonucunda envanterin alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları 0,65 ile 0,85 arasında değişmekte olup, bu çalışmada Cronbach's Alfa katsayısı 0,66 olarak belirlendi (16, 17).

Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ)

Çoban ve Kaşıkçı (2011) tarafından geliştirilen ölçek, hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleğini tercih etme ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum olmak üzere üç alanda ve toplamda 40 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi ölçekteki her bir ifade 1'den 5'e puanlanmakta ve olumlu sorular için "hiç katılmıyorum" yanıtına "1", "az katılıyorum" yanıtına "2", "orta derecede katılıyorum" yanıtına "3", "çok katılıyorum" yanıtına "4" ve "tamamen katılıyorum" yanıtına "5" puan verilmektedir. 40 maddelik ölçeğin 8 maddesi olumsuz ifadeden oluştuğu için tersten puanlanmaktadır (21., 23., 25., 26., 28., 30., 34. ve 38. maddeler). Ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum gelişir. 3'ün altında ortalama puana sahip kişilerin olumsuz, 3 ve 3'ün üstünde ortalama puana sahip kişilerin ise olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. HMTÖ'nin Cronbach's Alfa katsayısı 0,91 olarak bulunmuş olup, bu çalışmada Cronbach's Alfa katsayısı 0,89 olarak belirlendi (18).

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma verileri toplanmaya başlamadan önce Batman Bölge Devlet Hastanesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 18.02.2018 tarihinde yazılı ön izni alınmış olup söz konusu hastanenin etik kurulunun kuralları gereği çalışmanın herhangi bir kongrede bildiri olarak yayınlanma şartı nedeni ile araştırmanın "Uluslararası Erciyes Bilimsel Araştırmalar Kongresi'nde sözel bildiri olarak yayınlanması sonucu 26.11.2019 tarihli 221 sayılı kurul kararı ile tekrar yazılı izin alındı. Araştırmanın örneklemi oluşturan öğrencilere çalışmanın amacı, süresi ve kendilerinden ne beklenildiği açıklanarak isteklilik, gönüllülük ilkesi doğrultusunda bilgilendirilmiş yazılı izinleri alındı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılığı sadece bir üniversitede öğrenim

gören hemşirelik öğrencilerinde yürütülmesidir. Bu nedenle bu bulgular Türkiye'deki tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez. Ayrıca bu çalışmada veri toplamak amacıyla ölçeklerin kullanılması, öğrencilerin yanıtlarını ölçeklerde yer alan ifadeler ile sınırlamıştır. Bu nedenle araştırmada kullanılan nicel araştırma yöntemi ve elde edilen bulgular bakımından sınırlılık göstermektedir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri bilgisayar ortamında SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Science for Windows) paket programı kullanılarak gerçekleştirildi. Sürekli ölçümlerde ise; aritmetik ortalama, standart sapma, kategorik ölçümlerde ise; sayı ve yüzdelik kullanılmıştır. Bağımsız 2 grup, 3 ve daha fazla grup karşılaştırılması için; parametrik dağılım ön şartı sağlandığında Student's t testi, One-Way Anova, parametrik dağılım ön şartı sağlanmadığında ise Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Değişkenler arası ilişkiler Pearson Korelasyon Katsayısı, ölçeklerin güvenilirliği ise Cronbach's Alpha katsayısı ile incelendi. Veri analizinden elde edilen sonuçlar %95'lik güven aralığında anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,94 \pm 1,85$ yıl idi. %60,2'si kadın ve %30,4'ü 3.sınıf öğrencisidir. MKTE alt boyut puan ortalamalarına göre öğrencilerin ise sırasıyla; "araştırmacı" kişilik tipi $33,20 \pm 7,69$, "sosyal" kişilik tipi $35,35 \pm 7,48$, "sanatçı" kişilik tipi $28,24 \pm 9,85$, "geleneksel" kişilik tipi $27,96 \pm 8,47$, "gerçekçi" kişilik tipi $22,32 \pm 10,26$ ve "girişimci" kişilik tipi $20,10 \pm 9,55$ idi (Tablo 1).

Tablo 1: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımları ile MKTE ve HMTÖ puan ortalamaları

Tanıtıcı Özellikler		Ort±SS	
Yaş		20,94±1,85	
		Sayı	Yüzde
Cinsiyet			
Kadın		115	60,2
Erkek		76	39,8
Sınıf			
1. sınıf		46	24,1
2. sınıf		43	22,5
3. sınıf		58	30,4
4. sınıf		44	23,0
Ölçek Puan Ortalamaları		Ort±SS	
MKTE*			
Araştırmacı Kişilik Tipi		33,20±7,69	
Sosyal Kişilik Tipi		35,35±7,48	
Sanatçı Kişilik Tipi		28,24±9,85	
Geleneksel Kişilik Tipi		27,96±8,47	
Gerçekçi Kişilik Tipi		22,32±10,26	
Girişimci Kişilik Tipi		20,10±9,55	
HMTÖ**			
Mesleki Özellikler		3,66±0,47	
Mesleği Tercih Etme Durumu		8,65±1,10	
Mesleğe Yönelik Tutum		4,91±0,99	
MKTE: Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri, HMTÖ: Hemşirelik Mesleği Tutum Ölçeği			

HYTÖ alt boyut puan ortalamaları ise; meslek özellikleri $3,66 \pm 0,47$ mesleği tercih etme durumu $8,65 \pm 1,10$ ve mesleğe yönelik tutum $4,91 \pm 0,99$ 'dur.

Sosyal, sanatçı ve geleneksel kişilik tipi puan ortalamalarının kız öğrencilerde, gerçekçi ve girişimci kişilik tipi puan ortalamalarının ise erkek öğrencilerde anlamlı farklılıkla daha yüksek olduğu belirlendi ($p < 0,05$), (Tablo 2).

Hemşirelik mesleğinin özellikleri, mesleği tercih etme durumu ve ölçek toplamından elde edilen puan ortalamaları istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkla kadınlarda daha yüksektir. Ölçeğin alt boyutları ve ölçek toplamından elde edilen puan ortalamaları 2. Sınıf öğrencilerde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkla daha yüksektir ($p < 0,05$), (Tablo 3).

Yapılan istatistiksel değerlendirmede; yaş puan ortalaması ile MKTE alt boyutlarından "sosyal" kişilik tipi puan ortalaması arasında negatif yönde, "girişimci" kişilik tipi puan ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu, HMTÖ alt boyutlarından "mesleği tercih etme durumu" ile negatif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlendi (Tablo 4).

HMTÖ alt boyutları ve ölçek toplamı puan ortalaması ile MKTE alt boyutları puan ortalamaları arasındaki korelasyona göre;

"Meslek özelliği" ve ölçek toplam puan ortalaması ile "araştırmacı", "sosyal", "sanatçı" ve "geleneksel" kişilik tipleri puan ortalamaları arasında, "genel tutum" puan ortalaması ile "araştırmacı" ve "sosyal" kişilik tipleri puan ortalamaları arasında, "tercih etme durumu" puan ortalaması ile "sosyal" ve "geleneksel kişilik tipleri puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlendi (Tablo 4).

TARTIŞMA

Sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalık durumlarının iyileştirilmesi gibi yetki ve sorumlulukları ile önemli bir meslek olan hemşireliğin meslek olarak tercih edilmesinde ilgi, istek, kişilik tipi ve yetenek gibi öğelerin önemli olduğu vurgulanmaktadır (19). Kişilik özelliklerinin hemşirelik mesleğine olan etkilerini bilmek her meslekte olduğu gibi hemşirelik mesleği için de hastalara bakım hizmeti verilirken sergilenen performansı ve uygulanan bakım kalitesini arttırmak açısından önemli olmaktadır (20,21). Üniversite öğrencilerinde mesleki kişilik tiplerinin cinsiyet, yaş ve öğrenim görmekte oldukları sınıflara göre düzeylerinin ve mesleğe yönelik tutumlarının incelendiği bu araştırmada kız öğrencilerin istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkla ilk üç mesleki kişilik tipleri "sosyal", "sanatçı" ve "geleneksel" olarak sıralanmaktadır. Erkek öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ise "sosyal", "gerçekçi" ve "sanatçı" olarak sıralanmaktadır. Kız ve erkek öğrencilerin ilk sırada yer alan mesleki kişilik tipleri (sosyal kişilik tipi) aynıdır. Bu açıdan mesleki kişilik tiplerinin cinsiyet açısından sıralamasında önemli bir farklılık gözlenmemektedir. Buna rağmen kız öğrencilerin sosyal kişilik tiplerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Kızların sosyal ilişkiler kurmaya daha yatkın oldukları ayrıca empatik eğilimlerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (22-24). Meikle (2008) üniversite öğrencilerinin mesleki değerlerini incelediği araştırmada kız öğrencilerin başkalarına yardım etme değerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır (25). Atli ve Keldal'ın (2017) üniversite öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerini

Tablo 2: Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile mesleki kişilik tiplerine ilişkin bulguların karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	MESLEKİ KİŞİLİK TİPLERİ ENVANTERİ					
	Araştırmacı Kişilik Ort±SS	Sosyal Kişilik Ort±SS	Sanatçı Kişilik Ort±SS	Geleneksel Kişilik Ort±SS	Gerçekçi Kişilik Ort±SS	Girişimci Kişilik Ort±SS
Cinsiyet						
Kız	33,86±7,16	37,26±5,96	29,37±9,63	29,30±8,38	19,05±9,68	16,70±8,37
Erkek	32,21±8,37	32,46±8,59	26,52±10,0	25,94±8,25	27,27±9,11	25,26±8,94
t*	1,463	4,242	1,968	2,723	-5,880	-6,727
p	0,145	<0,000	0,049	0,007	<0,000	<0,000
Sınıf						
1. sınıf	33,84±7,42	34,93±7,23	27,78±8,52	27,63±8,00	21,89±9,84	20,15±9,40
2. sınıf	34,00±7,21	37,90±5,83	28,00±9,06	30,18±7,59	23,25±9,83	18,97±8,59
3. sınıf	33,08±8,29	34,74±8,24	29,03±11,01	28,20±9,54	23,13±11,85	20,20±11,07
4. sınıf	31,93±7,68	34,09±7,78	27,90±10,54	25,84±7,98	20,79±8,87	21,04±8,60
F**	0,663	2,309	0,181	1,974	0,588	0,341
p	0,576	0,078	0,909	0,119	0,623	0,796

*:Independent simple t test, **: One Way ANOVA

incelediği araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin sosyal kişilik tipinde en yüksek puan ortalamasına sahip olan öğrenciler olduğu bildirilmiştir (17). Yapılan araştırmalarda sağlık sektöründe çalışan bireylerin bir meslekte yardım ve arkadaşlığı daha fazla önemsedikleri vurgulanmaktadır. Valentine ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada, başkalarına yardım etme değeri ile sağlık çalışanlarının yaşadığı mesleki doyum arasında anlamlı ilişki olduğu bildirilmiştir (26).

Yapılan araştırma sonucunda mesleki kişilik tipleri ile mesleğe yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından elde edilen bulgular karşılaştırıldığında;

“Araştırmacı”, “sosyal”, “sanatçı” ve “geleneksel” kişilik tipine sahip öğrencilerin, hemşireliğin sürekli okumayı ve teknolojiyi takip etmeyi, bilginin yanı sıra beceri gerektiren, merhamet ve vicdani boyutu önemli olan, sabırlı bir şekilde insanlara yardım etme olanağı ve empati yapmayı sağlayan bir meslek olduğu görüşünü desteklediği belirlendi. Yatangaç (2010)’ın çalışmasına katılan hemşirelik öğrencilerinin daha yenilikçi olduğu bulunmuştur (27).

Hemşirelik mesleğinin tercih edilme nedenlerinin araştırıldığı çeşitli çalışmalara göre; mesleğin öğrencilerin idealindeki meslek ile örtüşen yanlarının olması, hemşireliğin başkalarına yardım etme isteği ve bakım verme olarak değerlendirilmesi seçilmesini etkilemektedir (28-30). Literatürde yer alan çalışmalarda da ayrıca, gelecek vaat etmesi, iş bulma kolaylığı/ iş güvencesi ve yüksek maaş sağlaması, ailenin/çevrenin tavsiye etmesi, ailede hasta birey yada hemşire olması, bireysel deneyim ve etkileşimler mesleğin tercihihine götüren diğer faktörler olarak vurgulanmaktadır (28-36).

Bu çalışmada sosyal ve geleneksel kişilik tipine sahip öğrencilerin mesleği tercih etme kriterleri literatürle uyumluluk göstermektedir. Yılmaz ve arkadaşlarının (2014) hemşireler ile yaptıkları araştırmada hemşirelerin %69,7’sinin mesleğini severek yaptığını, %53,9’unun hemşirelik mesleğini, kişilik özelliklerine uygun oldukları için seçtiklerini belirtmişlerdir (37). Demirkan’ın (2007) çalışmasında, hemşirelerin %50’si hemşirelik mesleğine karşı duygusal bağlılık hissettiğini, %55,6’sı mesleğin üyesi olmaktan memnun olduğunu ve %69,2’si mesleğin kendilerine uygun olduğunu belirtmiştir (38).

Tablo 3: Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile mesleki kişilik tiplerine ilişkin bulguların karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ			
	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri Ort±SS	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu Ort±SS	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum Ort±SS	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Ort±SS
Cinsiyet				
Kadın	8,89±0,81	5,04±0,97	3,72±0,39	5,88±0,55
Erkek	8,30±1,37	4,72±0,99	3,58±0,55	5,53±0,78
t*	3,385	2,215	1,924	3,379
p	0,001	0,028	0,057	0,001
Sınıf				
1. sınıf	8,24±1,11	4,73±0,99	3,46±0,52	5,48±0,75
2. sınıf	8,94±0,97	5,37±1,03	3,89±0,47	6,07±0,68
3. sınıf	8,68±1,15	4,96±0,96	3,74±0,40	5,79±0,62
4. sınıf	8,79±1,04	4,59±0,83	3,55±0,36	5,64±0,50
F**	3,505	5,507	8,223	6,562
p	0,017	0,001	<0,000	<0,000

*:Independent simple t test, **: One Way ANOVA

Tablo 4: Yaşı ile MKTE ve HMTÖ' nün karşılaştırılması

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
(1)	r										
Yaş	p	1									
(2)	r										
Araştırmacı Kişilik	p										
(3)	r										
Sosyal Kişilik	p										
(4)Sanatçı	r										
Kişilik	p										
(5)	r										
Geleneksel Kişilik	p										
(6)	r										
Gerçekçi Kişilik	p										
(7)	r										
Girişimci Kişilik	p										
(8)	r										
MeslekÖzelliği	p										
(9)	r										
Tercih Etme Durumu	p										
(10)	r										
Genel Duruma Yönelik Tutum	p										
(11)	r										
Ölçek Toplamı	p										

MKTE: Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri, HMTÖ: Hemşirelik Mesleği Tutum Ölçeği

Araştırmacı, sosyal ve geleneksel kişilik tipine sahip öğrencilerde mesleğe yönelik genel tutumların "hemşirelik mesleğinin fedakarlık ve büyük sorumluluk isteyen, hastalar ile daha fazla iletişim kuran, çalışma koşulları çok ağır ve yorucu olan ancak hak ettiği yerde olmadığını ve herkesin bu mesleği yapamayacağını düşünen" olduğu görülmektedir. Dinamik bir meslek olarak hemşirelik mesleği üst düzey bilgi ve becerilerin uygulanması, planlanan hedeflere ulaşılması, sistemli ve nitelikli bir performansın elde edilmesi, olası sorunlara karşı birey, aile ve toplumun fizyolojik ve psikososyal ihtiyaçlarının humanistik ve holistik yaklaşımlarla karşılanmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda bakımın kaliteli ve profesyonel çerçevede sağlanmasındameslek profesyonelleri ve aday olan öğrenci hemşireler özenli, dikkatli, titiz ve düzenli, meraklı, mantıklı, entelektüel, eleştirel düşünebilen, empatik, yardımsever, ikna edici ve anlayışlı olmalıdır (39-41). Duygu, düşünce ve davranışlarının farkında olan hemşire, hastalara bakım verirken kendini yetkin görmekte ve otonomisini yeni durumlara yeni çözümler geliştirerek kullanabilmektedir. Mesleğe bağlılık için sosyal kişilik özelliğinin hemşireler arasında oluşturulması ve geliştirilmesi, meslekleşmeye katkı sağlayacaktır (42).

Sağlık bilimlerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler başkaları ile iyi iletişim kurabilecekleri özellikle insanlara yardım edebilecekleri bir mesleki eğitim almaktadırlar. Bu nedenle sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin sosyal kişilik tiplerinin yüksek çıkması beklenen olası bir sonuçtur. Yapılan araştırmalar sağlık sektöründe çalışan bireylerin bir meslekte özellikle yardım ve arkadaşlığı daha fazla önemsediklerini göstermektedir. Valentine ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada, özgecilik yani başkalarına yardım etme değeri ile sağlık çalışanlarının yaşadığı mesleki doyum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (26). Bu bulgu sağlık çalışanları için özgecilik davranışlarını içeren etkinliklerin daha önemli olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde hemşirelik eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapılan pek çok çalışma hemşirelik mesleğine ilişkin yeterli bilgiye sahip olunmadığını göstermektedir. Hemşirelik öğrencileri mesleki kimlik kazanmaya başladıkları eğitimleri sırasında, farkında olarak ya da olmayarak kendi hemşirelik tanımlarını geliştirme ve hemşireliğe yönelik algılarını farklılaştırmaktadırlar (43). Hemşirelik mesleği ile ilgili olumlu bir meslek algısı oluşturulması açısından hem toplumun hem de hemşirelerin mesleğe bakış açısının pozitif yönde olması önemlidir (44). Bireyin mesleğinde başarılı olması, sahip olduğu kişilik özelliklerinin farkında olması ve buna göre mesleğini bilerek ve isteyerek seçmesi, mesleğe zihinsel, fiziksel ve ruhsal yönden hazır oluşuyla ilgili olmaktadır. Bireylerin bu uyumu ve başarıyı sağlayabilmesi için benlik kavramlarının olumlu yönde gelişmiş olması gerekmektedir (45).

SONUÇ

Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları 2. sınıf kadın öğrencilerinde daha yüksek bulunmuş olup, geleneksel ve çağdaş rollere sahip, bilim ve sanatı içinde barındıran hemşirelik mesleğinin araştırmacı, sosyal, sanatçı ve geleneksel kişilik tipine sahip öğrenciler tarafından tercih edildiği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda mesleki kişilik tipi ve hemşirelik mesleğine karşı tutum arasındaki ilişkinin ortaya konması, eğitim süresi boyunca eğitimcilere gerekli ve uygun zamanda doğru girişimlerde bulunma şansı vererek öğrencilerin mesleklerine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacağı, dolayısıyla nitelikli hemşirelerin yetiştirilmesine fırsat tanyacağı düşünülmektedir. Kişilik özelliklerine uygun mesleki tutum ve olumlu meslek algısı geliştirme ve kişinin seçtiği mesleği yaparken mesleğinden haz alması açısından önemli olup kişinin mesleki başarısını da arttırdığı için hemşire adaylarına mutlaka bu yönde testler uygulanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. İlal, G. K. (2001). Davranış bilimleri tıpsal psikoloji. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
2. Gümüştekin, G.E. & Gültekin, F. (2010). Stres kaynakları ile kariyer yönetimi etkileşimi: borsa aracı kurum çalışanları üzerinde bir uygulama. Akademik Bakış Dergisi, 20, 1-21.
3. Gökdeniz, İ. & Merdan, E. (2011). Kişilik ile kariyer seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3, 23-36.
4. Dursun, S., Kaya, U. & İstar, E. (2015). Kişilik-iş uyumunun duygusal tükenmişlik ile iş ve yaşam doyumu üzerindeki etkisi: muhasebe meslek mensupları üzerinde bir uygulama. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 55-69.
5. Swanson, J. L. & Gore, P. A. (2000). Advances in vocational psychology theory and research. In: S.D.Brown, R.W.Lent (Eds.), Handbook of Counseling Psychology (pp. 233-269). New York: Ny: Wiley.
6. Özkalp, E. & Kirel, Ç. (2011). Örgütsel davranış, Bursa: Ekin Yayınevi.
7. Erkal, S. & Yalçın, S. (2003). Öğrenciler neden hemşireliği seçer? II. Uluslararası- IX. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Kitabı, 7-11 Eylül Antalya. s. 637-640.
8. Happel, B. (2000). Student interest in perioperative nursing practice as a career. Association Of Perioperative Registered Nurses, 71, 600-605.
9. Andsoy, İ., Güngör, T. & Bayburtluoğlu, T. (2012). Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği tercih etme nedenleri ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 1, 124-130.
10. Korkmaz, G. & Görgülü, S. (2010). Hemşirelerin, meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 17, 1-17.
11. Dobie, S.A., Carline, J.D. & Laskowski, M.B. (1997). An early preceptorship and medical students' beliefs, values, and career choices. Advances in Health Sciences Education: Theory and Practice, 2, 35-47.
12. Altuntaş, S. & Baykal, Ü. (2008). İşe Karşı Tutum Ölçeği'nin hemşireler için uyarlanması. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 11, 51-62.
13. Çakır Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açık öğretim fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı (İÖLP) ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, 27-42.
14. Durmuşoğlu, M.C., Yanık, C. & Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36, 76-86.
15. Can, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, 13-28.
16. Holland, J.L. (1996). Exploring careers with a typology. American Psychologist, 51, 397-406.
17. Atli, A. & Keldal, G. (2017). Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri'nin geliştirilmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 73-93.
18. Çoban, İ.G. & Kaşıkçı, M. (2011). Development of the Attitude Scale for Nursing Profession. International Journal of Nursing Practice, 17, 518-524.
19. İnce, S. & Khorshid, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Anadolu Sağlık Bilimleri Dergisi, 18, 163-171.
20. Doğanlı, B. & Demirci, Ç. (2014). Sağlık kuruluşu çalışanlarının (hemşire) motivasyonlarını belirleyici faktörler üzerine bir araştırma. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 21, 47-60.
21. Gözel, G., Atmaca, G. & Durat, G. (2017). Hemşirelerin kişilik özellikleri ve iş performansları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1, 11-16.
22. Duru, E. (2002). Öğretmen adaylarında empati-yardım etme eğilimi ilişkisi ve yardım etme eğiliminin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi. [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
23. Cowan, G. & Khatchadourian, D. (2003). Empathy, ways of knowing, and interdependence as mediators of gender differences in attitudes toward hate speech and freedom of speech. Psychology of Women Quarterly, 27, 300-308.
24. Gini, G., Albiero, P., Benelli, B. & Altoe, G. (2007). Does empathy predict adolescents' bullying and defending behavior? Aggressive Behavior, 33, 467-476.
25. Meikle, H. (2008). The role of occupational values and support in career choice: An emphasis on women in science. [Doctoral Dissertation]. University of South Florida, Florida.
26. Valentine, S., Godkin, L., Fleischman, G.M., Kidwell, R.E. & Page, K. (2011). Corporate ethical values and altruism: The mediating role of career satisfaction. Journal of Business Ethics, 101, 509-523.
27. Yatangaç, B.F. (2010). Kişilik Özelliklerine Bağlı Olarak Hemşirelik ve Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çalışacağı Uzmanlık Alanlarının Belirlenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi, Adana.
28. Unal, S., Gürhan, N., Saral, E. & Özbaş, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik mesleğini seçme nedenleri. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 16, 179-187.
29. Önler, E. & Saraçoğlu, V.G. (2010). Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerliliği. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 3, 78-85.
30. İlhan-Erkal, S., Saba Yalçın, A. & Sancar, B. (2012). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ebellek ve hemşirelik bölümlerini seçme nedenleri. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1, 73-90.
31. Poreddi, V., Ramachandra Konduru, R. & Math, S.B. Assessing the attitudes and perceptions towards nursing profession among nursing students. Nursing Journal of India, 103, 6-8.
32. Kavurmacı, M. & Küçüköğlü, S. Erkekler neden hemşire olmak istiyor? Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 17, 1-5.
33. Zencir, G. & Eşer, İ. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9, 30-37.
34. Law, W. & Arthur, D. (2003). What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career in nursing? International Journal of Nursing Studies, 40, 23-32.
35. Jrasat, M., Samawi, O. & Wilson, C. (2005). Beliefs, attitudes and perceived practice among newly enrolled students at the Jordanian Ministry of Health nursing colleges and institutes in 2003. Education For Health, 18, 145-156.
36. Erbil, N. & Yılmaz, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme kararlarını ve bakış açılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Hemşirelik Forumu, 2, 46-51.
37. Yılmaz, F.T., Şen, H.T. & Demirkaya, F. (2014). Hemşirelerin ve ebelerin mesleklerini algılama biçimleri ve gelecekte beklenenleri. Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi, 3, 130-139.
38. Demirkan, E. (2007). Hemşirelerde Mesleki Motivasyon Eksikliğinin Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme. [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
39. Beydağ, K.D. & Arslan, H. (2008). Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin profesyonelliklerini etkileyen faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 3, 75-87.
40. Tan, M., Polat, H. & Şahin, Z.A. (2012). Hemşirelerin çalışma ortamlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi. Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi, 4, 68-78.
41. Dost, A. (2014). Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği Geliştirilmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Halic Üniversitesi, İstanbul.
42. Üstün, B. & Malak, B. (2011). Hemşirelerin sosyotropi otonomi kişilik özellikleri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 1, 1-16.
43. Sarıtaş, Ç.S., Derin, N. & Sarıtaş, S. (2014). Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının meslekte kalma niyeti üzerine etkisi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3, 29-32.
44. Güdücü, T.F. & Yıldız, A. (2009). Öğrencilerin hemşireliği tercih etme gerekçeleri ve gelecekleri ile ilgili görüşleri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12, 31-37.
45. Uslusoy, E.Ç., Gürdoğan, E.P. & Kurt, D. (2016). Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1, 29-35.